

Script: Leren aan de hand van maatschappelijke vraagstukken

In deze module zullen we eerst toelichten wat een maatschappelijke kwestie is en jou inspireren waarom het een boeiende en rijke leercontext vormt in je klas. Ten slotte geven we je instrumenten en methoden om met je leerlingen rond maatschappelijke vraagstukken te werken.

Laten we beginnen!

Hoe weet je wanneer een probleem of uitdaging een maatschappelijke vraagstuk is? Wel, er zijn vier criteria aan de hand waarvan je kunt beslissen of het een maatschappelijke vraagstuk is. Laten we ze bekijken.

1. Maatschappelijke vraagstukken hebben negatieve gevolgen voor een groot deel van de bevolking.
2. Mensen herkennen ze als problemen die moeten worden aangepakt.
3. Ze stellen een gezamenlijke waarde ter discussie.
4. Ze kunnen worden aangepakt en opgelost op verschillende manieren (sociale actie, middelen, geld...).

Als een probleem aan deze criteria voldoet, weet je dat je te maken hebt met een maatschappelijke vraagstuk.

Bekijk trouwens de methode 'In de roos' in de module 'leren door te denken'. Je kunt deze visuele methode zelf of met je leerlingen gebruiken om te bepalen of een probleem of uitdaging een maatschappelijke vraagstuk is.

Als je over een maatschappelijke vraagstuk nadenkt, merk je misschien dat kennis alleen niet genoeg is om de vraagstuk aan te pakken. Er zijn mensen met uiteenlopende normen en waarden, waarvan sommige controversieel kunnen zijn. Dit kan je "wicked problems" noemen.

Omdat deze "wicked problems" niet lineair zijn en er geen duidelijk pad naar een oplossing is, vormen ze een perfecte manier om in een klas een rijke leeromgeving op te bouwen die dialoog en interactie aanmoedigt en ondersteunt.

Ze moedigen ook de ontwikkeling van expliciet denken, reflectie en evaluatie aan en scheppen de mogelijkheid tot geïntegreerd leren.

Maatschappelijke vraagstukken zoals de impact van smartphones op kinderen, toegang tot gezond eten, inclusie en gendergelijkheid zijn vraagstukken die ervoor kunnen zorgen dat je je meer kan inleven in het leven van je leerlingen.

Je zult snel merken dat al deze vraagstukken jouw leven op directe en indirecte manieren beïnvloeden.

Hoe dan ook, je kan een duidelijk verband leggen tussen jezelf en deze vraagstukken, en tussen je leerlingen en deze vraagstukken.

Ze maken deel uit van jouw dagelijks leven, en ze maken ook deel uit van het dagelijkse leven van je leerlingen. Ze zijn RELEVANT.

Wanneer leerlingen de onderwerpen die in de klas worden besproken kunnen koppelen aan hun persoonlijke leven, groeit hun belangstelling en betrokkenheid. Plotseling krijgen de dingen waarover ze leren betekenis voor hen.

Dat onderwerp kan helpen om een rijke en veilige leeromgeving te creëren waarin zowel jij als je leerlingen die betekenis kunnen blijven vergroten door andere leerlingen uit te nodigen om te delen, na te denken, te luisteren, te experimenteren, te falen en het opnieuw te proberen.

Ben jij een leraar die de centrale rol van creativiteit in je klas erkent? Ben je gepassioneerd door het betrekken van je leerlingen bij het verkennen van ideeën en vraagstukken en het uitdagen van hun denken? Hoe dan ook, wij ondersteunen jou bij het creëren van een rijke leeromgeving.

Je vraagt je waarschijnlijk af, wel, hoe beslis ik nu welk maatschappelijke kwestie ik moet behandelen in mijn klas. Jij kent jouw klas en leerlingen het beste en er zijn veel manieren om een maatschappelijke kwestie te onderzoeken in je klas.

Zorg ervoor dat je rekening houdt met de leerlingen in je klas en met hun verschillende achtergronden en leefwereld, om zeker te zijn dat je een geschikt onderwerp kiest. Misschien heb je over een onderwerp gelezen of gehoord. Denk eraan dat het relevant moet zijn voor je leerlingen.

Een andere optie is om de leerlingen te laten kiezen. Je kan samen brainstormen en een democratische selectie maken. Misschien heb je je leerlingen horen praten over vraagstukken die je kunt belichten. Of je kan de klas verschillende voorbeelden van maatschappelijke vraagstukken voorleggen en hen als groep laten beslissen. Je kan je leerlingen helpen de complexiteit van de vraagstuk te begrijpen door de Venn-diagrammethode te gebruiken.

Is het een sociale vraagstuk? Is het een milieuvraagstuk? Is het een economische vraagstuk? Of is het misschien een combinatie van de drie?

Misschien vind je dat een onderwerp zo complex lijkt dat je het moet opsplitsen in kleinere deelonderwerpen voordat je het onderwerp aanpakt. Een van deze subvraagstukken kan zich in de klas voordoen en je wilt de leerlingen helpen inzien dat het een onderdeel is van een groter maatschappelijk probleem.

Welke richting je ook uitgaat, er zijn geweldige manieren om je leerlingen bij het proces te betrekken. Als je klas bijvoorbeeld begint met het onderzoeken van

dakloosheid in hun stad, kan je de werkvormen uit deze module gebruiken. Die laten leerlingen persoonlijke verhalen vertellen over een interactie met het probleem en helpen hen om de kleinere subvraagstukken die uit hun verhalen naar voren komen te onderzoeken.

- Persoonlijke verhalen (1)

Creëer een kenniskloof die de leerlingen moeten proberen te dichten, bijvoorbeeld door een vraag te stellen als "Hoe komt iemand op straat terecht?".

- Creëer een kenniskloof (2)

Begin dan het onderzoek door allerlei ideeën en vragen op te sommen die bij de leerlingen opkomen en kies samen wat ze verder willen onderzoeken. Of laat ze naar een verhaal over dakloosheid luisteren en van daaruit verder onderzoeken.

Trigger hen door hen te confronteren met een verandering van gewoonte. Vraag hen bijvoorbeeld om in kleine groepjes een verhaal of cartoon te maken over hoe zij een normale dag zouden doorbrengen als er geen water meer uit de kranen zou stromen.

- Creëer verstoring van een gewoonte (3)

Geef de leerlingen de mogelijkheid om hun achtergrondkennis te delen door hen 5 minuten de leerkracht te laten spelen of hen een nieuwsbericht te laten maken in een kleine video of gewoon door hen in tweetallen en daarna plenair ideeën te laten uitwisselen. Dit kan worden ondersteund door enkele sleutelwoorden op post-its, die digitaal kunnen zijn.

- leerlingen wisselen achtergrondkennis uit (4)

Bied methodes en oefeningen aan die verschillende meningen uitlokken en tegenstrijdige visies vergelijken. Je kan bijvoorbeeld werken met stellingen of afbeeldingen introduceren van personen, voorwerpen, dieren, ... die een andere kijk hebben op de kwestie.

- verschillende meningen uitnodigen (5)

Tot slot kan je verdere verkenning en onderzoek over je maatschappelijke kwestie faciliteren. Eén manier is door informatie, voorwerpen of perspectieven aan het gesprek toe te voegen. Bijvoorbeeld door hen een video te laten zien, een verhaal te vertellen, naar een plaatselijke daklozenopvang te gaan.

Je kunt ook directe instructies geven, bijvoorbeeld "Vergelijk wat de man in het verhaal zei met wat we in onze kleine groepjes hebben ontdekt". Of "wat gebeurt er als iemand buiten slaapt? En wat gebeurt er daarna? En daarna? Zo begeleid je hen in het verdiepen en verbreden van hun denken.

Geef leerlingen bovendien de kans om erachter te komen of hun onderzoek de goede kant op gaat of juist wat begeleiding nodig heeft. Bijvoorbeeld door ze hun

bevindingen te laten checken bij hun ouders of reflectieve vragen of oefeningen te geven.

Je zou je leerlingen kunnen laten experimenteren. Zo kunnen ze bevestigd worden in hun denken of niet. Help hen bij het nemen van verdere stappen, of heroriënteer hun focus indien nodig.

Ondersteun hen tenslotte bij het trekken van conclusies, het nemen van beslissingen en het verwoorden van hun eigen standpunt. In deze module staan verschillende werkvormen die je op weg kunnen helpen.

De andere modules gaan ook verder in op deze aspecten, dus bekijk die zeker ook. Nu is het jouw beurt. We hopen dat je geïnspireerd bent om de aangereikte methodes uit te proberen en er zelf meer te creëren.

Bedankt voor het kijken!